

12. Europski tjedan borbe protiv raka vrata maternice (28.1.-3.2.2018.)

i

11. Dan mimoza i Nacionalni dan borbe protiv raka vrata maternice (treća subota u siječnju, 20.1.2018.)

Rak vrata maternice je zloćudna bolest koja se razvija u dijelu maternice koji se otvara u rodnicu, a koja se javlja kada dođe do promjena na stanicama vrata maternice i one počnu nekontrolirano rasti. Rak vrata maternice jedan je od rijetkih vrsta raka za kojeg znamo uzročnika- HPV (humani papiloma virus) i kojeg možemo učinkovito prevenirati (cijepljenjem protiv HPV-a i redovitim ginekološkim pregledima), te se zato s razlogom kaže da je to **najpreventabilnija** vrsta raka.

Većina spolno aktivnih osoba će se tijekom svog života zaraziti HPV-om, ali samo kod nekih žena će se razviti rak vrata maternice. HPV se prenosi s osobe na osobu kontaktom preko kože i sluznica, prvenstveno spolnim putem i izravnim nespolnim kontaktom. Većina infekcija prođe spontano, bez znakova bolesti, a trajna infekcija HPV-om uzrokuje predzloćudne promjene za koje postoji rizik od prelaska u rak. Danas poznajemo više od stotinu različitih tipova HPV virusa, ali samo mali dio njih uzrokuje rak vrata maternice (u preko 70% slučajeva uzrokuju ga tipovi 16 i 18). Ostali tipovi HPV-a uzrokuju rak stidnice i rodnice, rak penisa, rak usta i grla, rak analne regije i bradavice na završnom dijelu crijeva, stidnice i penisa (najčešće tipovi 6 i 11).

U Hrvatskoj svaki dan jedna žena oboli od raka vrata maternice, a svaki treći dan jedna žena umre zbog te bolesti.

Predstadiji raka vrata maternice (CIN I,CIN II,CIN III i CIS) najčešće ne pokazuju nikakve simptome ili su simptomi nespecifični i rijetki, dok se uz uznapredovale stadije raka pojavljuju nepravilno krvarenje, krvarenje između dva menstrualna ciklusa, krvarenje nakon spolnog odnosa, neuobičajeni iscjedak, bolovi u donjem trbuhu, itd.

Dijagnoza bolesti postavlja se na temelju ginekološkog pregleda- PAPA testom (otkrivanjem promijenjenih stanica u vratu maternice prije nego postanu zloćudne), kolposkopijom (pregledom vrata maternice pomoću posebnog mikroskopa i biopsijom (postupak kojim se tijekom kolposkopije uzme mali komadić tkiva koje je promijenjeno za daljnje analize).

Tri su učinkovita i jednako važna načina prevencije raka vrata maternice: **probir, cijepljenje i edukacija.**

Dobro organizirani **probir** može smanjiti smrtnost od raka vrata maternice za 80%, zbog čega je važno podići svijest javnosti žena o važnosti odlaska na redovite ginekološke preglede. U Hrvatskoj se trenutno provodi **oportunistički probir** (obavlja se na zahtjev pojedinaca prema preporuci liječnika primarne zdravstvene zaštite; takav probir ne omogućava sustavni nadzor nad provedbom i obuhvatom pa se ne može imati uvid u kvalitetu obavljanja probira i posljedično ukazati na eventualne mogućnosti poboljšanja), a u pripremi je pilot-projekt

organiziranog probira čiji je cilj unapređenje provedbe preventivnog programa, te uvođenje HPV testa kao primarnog testa probira za žene iznad 30 godina starosti.

U Hrvatskoj je omogućeno **besplatno cijepljenje** za djevojčice i dječake koji pohađaju osmi razred osnovne škole. Divalentno cjepivo protiv HPV-a služi kod ženskog spola za sprečavanje trajne infekcije i predzloćudnih promjena vrata maternice, stidnice i rodnice, te raka vrata maternice, uzrokovanih tipovima virusa 16 i 18. Četverovalnetno cjepivo uz sve navedeno služi i za sprečavanje predzloćudnih promjena završnog dijela crijeva, raka završnog dijela crijeva (čmara) i bradavica tog područja uzrokovanih tipovima virusa 6 i 11. Deveterovalentno cjepivo sadrži tipove virusa 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52 i 58.

Cijepljenje ne uklanja rizik već ga smanjuje, pa se redoviti preventivni ginekološki pregledi preporučaju jednako cijepljenim i necijepljenim djevojkama i ženama.

Edukacija podrazumijeva prikupljanje znanja o odgovornom spolnom ponašanju koje uključuje odgodu prvog spolnog odnosa do kasnije dobi i upotrebu kondoma za one koji su spolno aktivni, te izbjegavanje ostalih poznatih uzročnika raka kao što su pušenje i konzumacija alkohola.

Cilj organiziranih javnozdravstvenih akcija je podići svijest javnosti, a posebice žena, o važnosti ginekoloških pregleda, cijepljenju protiv HPV-a, te brizi za vlastito intimno zdravlje, kako bi zahvaljujući preventivnim mjerama izbjegli smrtnost od raka vrata maternice.

Pripremila Bojana Mahmutović, dr. med.